

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 15.

Költ Bétsben, Böjt-elő Havának (Februáriusnak)
 23-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környütlállások.

A' Frantziák által el-foglaltt Német-Birodalmi részek, keservesen panaszolják a' reájok ki-vetett summa pénzekre és másféle hadi-adókra nézve való tehetlenségjeket: de minden panasszaikra csak azt felelik a' Fr. Kommisszáriusok, hogy nékiek szoross parantsolatjok vagon a' Frantzia Közönséges-Társaság' Igazgatói-

Q

nak kívánságát minden fogyatkozás nélkül tellyesíttetni.

A' *Mosel* vize' mellyékén erőssen bé sántzollyák magokat a' Frantziák: szintén úgy a' *Hundsruék* nevü Vídékenn a' Tsáfszáriak. *Kreuznachnál*, *Strombergnél*, és *Simmernnél*, nagy osztályai tanyáznak a' Ts. K. Seregnek. A' két Fél' Élőlvígyázói egy órannyi messzeségre állanak egymástól.

Basileából Febr. 4-dik napján: — ; A' mint halljuk, *Franche Comté* (*Burgundiae Comitatus*) nevü részében Frantzia-Országnak, minden Közönséges Trisztviselőket le-tett a' Direktórium hivatalyokból; a' Várakbéli Őrizeteket alkalmas számmal szaporította; a' Republikántus esküvést le nem tett Papokról, és a' visszavertt Kiköltözttekről szóló Törvényeket, igen szorossan végre-hajtatta; minden Ifjakat, 18-dik éftendőstől fogva 30-dik éftendősig Katonáknak vitette és különb-különbféle Regementekre fel-osztatta. — Szinte e' történt, az egy elől említett tikkelyen kívül, más Osztályáiban is a' Közönséges-Társaságnak. A' Nép, vátig morog magában: de többre nem meri vetni a' fejét.

A' *Prussz.* Király húszzezer új Katonákkal akarja nevelni — *hitelös Tudóstások szerént* — Armádiája' számát, kiknek leg-nagyobb részét az újjonnan foglalt Lengyel birtokokban szedeti.

Olasz - Országból. —

A Szárdíniai Király' Lakó-városából Turinből Jan. 27-dikénn: — „A' hegyeket borító nagy havak miatt ugyan nem folyhat egész dívattyábann a' hadakozás: hanem az Előlvígyázók között naponként történnek tsatázások.“

Nagy - Britanniából. —

Londonból Jan. 30-dikánn: — „Az Ország-gyűlés újra el fog kezdődni Febr. 2-dik napján, melly alkalmatossággal tartandó Beszédjében elő fogja adni a' Király: hogy szükség egész erővel folytatni a' hadat, 's ahoz képest újra három millió font Sterlinget adni költsönn a' Tsászári Felség' Seregei' számára.“

*Frantzia - Ország*nak *Kis - Britannia'* nevű részéből mintegy tizenkét *Suán* Tisztek érkeztek Angliába, 's onnan mindjárt általmentek *Skótzia'* Fő-városába *Edimburgba*, hogy tudósítsák ott Néhai 16-dik *Lajos'* Ifjabbik testvér Öttsét, a' *Kis-Britanniai* dolgok' folyamatjáról.

Nevezetes Protzeffzus.

Közfénnel kereskedő *Stone* nevű gazdag Ánglus, minekutánna 1794-dik elzenedőnek Május' hónapjától fogva ült volna már fogva *Londonbann*, a' közelébb múltt Januáriusnak 28-dikánn kezdődött végre a' protzeffzusa. Nagy bajjal lehetett felállí-

tani az ügy nevezett *Juryt* (polgári ítélőszéket), mert az a' végre öfzve-hívogattott Polgártárssai közzül *Stonenak* sokan mentegették magokat: mint nevezetesenn egy *Smith* nevezetü, azért mondotta lehetetlennek, hogy Ö fel-eskettethessék Ítélnök a' *Stone'* ügyében: mivel — *ügymond* — hufzonöt esztendőktől fogva élt Ö *Stone*val belső barátságban. Minekutánna ugyan tsak ki-pótolódott tellyes számra az esküdt polgári Ítélnök-szék: felolvasatott a' Vád, melly azt állítja *Stone* felöl, hogy Ö, halálára igyekezett a' Királynak. Ezen állításnak próbáiúl, 11 világos tselekedetek (factumok) hozattak fel, mellyeknek különböző ki-fejezésekkel lett előadásai summásann ezeket foglallyák magokban: hogy t. i. a' Vád alatt lévö *Stone*, két más Hazaárulókkal — *John Hurford Stone*, és *William Jackson* nevezetűekkel — öfzve-esküdött, és igyekezett a' Király' Alattvalóit el-tsábítani; a' Frantziáknak *Nagy-Britanniába* való bé-fzállását elősegíteni; 's különösenn e' vegre, *Irrlándiát* (*Hiberniát*) készíteni el; ott elebb a' Nép gondolkozása' módját ki-tanúlani, és tudósítani erántta a' Fr. Igazgatókat: a' minthogy tett is fel magának némelly Jegyzéseket olly szándékkal, hogy azokat által-küldje az ellenségnek. Személly fzerént ugyan Ö maga, nem mú-

Iatott *Irrlándiában*, de múltatott a' fellyebb említett *Jackson* nevezetű Tzimborássa, kivel Ő, (*Stone*) levelezett, 's a' kinek, el-menetelekor is adott kélz pénzt kezébe, az utánn is rendeltetett ott számára. — Meg-kérdeztetvén a' fogoly *Stone*, ha Bűnösnek esméri e' magát? azt felelte: Bűntelennek. Ekkor által-vette a' Korona' Prókatora, a' Vád' tzikkelyeinek próbáit: azután következett a' Tanúk' ki-kérdeztetése, kik között Ország-gyűlési Tagok is számosan voltak. Egy volt nevezetesen azok közzül *Lord Grenville* is.

Frantzia-Országból. —

A' Direktórium, hat jó lovat ajándékozott egész kézülettel együtt *Zsurdán* Vezérnek; és még azon kívül, egy kardot; 's a' *Verfzáliai* Fábríkában készült egy pár pisztolyt. — Még Februáriusnak 4 dikén *Párisban* volt *Zsurdán*.

Hogy az egész Közönséges-Társaságban találató lovak közzül minden harminztadik hadi szolgálatra fordítottassék: helyben hagyta Februáriusnak 3-dik napján, az Ötfázak' Tanátsa.

Párisból Febr. 2-dikánn: — „A' Finánts-Ministernek egy Levelét minden Újságok közönségessé tették: a' melly szerént, mostantól fogva 3 Hónapok alatt, hihetőképpen bé-kerül a' Közönséges-Tár-

saság' Pénzes-házába kétszázötvenhat millió líver: és az említett három hónapoknak elsőjében nem fog többre menni a ki-adandó költség nyóltzvan milliónál; a' más két hónapokban pedig száz milliónál. "

Páristól, Napnyugot és Dél között, hetvennyóltz órannyijáró földre fekvő Rennes Városából Jan. 18-dikán: — „ *Applaignat, Mouillemuse, és Lacrochais* nevű fogoly Suán-Vezérek halálra ítéltetvén, kérték, hogy egy jó Pap által, a' ki egy fogságban vólt vélek, ha'dd készíttethessék el magokat keresztyéni módonn utolsó végekre. Ez, meg-engedődött nékiek. Eggyik közzülök, Levelet írt Rokonaihoz, a' mellyben jelentette nékiek, hogy Ő meghal, Királyaért és Vallásaért. "

A' Republikánus Újság-írók, böven meg-rakják Újságjaikat olly Levelekkel, mellyek, a' Suánok által el-követni szokott pufztításokról és kegyetlenkedésekről panaszkodnak.

Strafsburgban is meg-pihent vólt a' *Gilljotin*: de ezen Hónapnak 3-dik napján megént elő-vevődött, *Stackel Antal* Ferentz nevezetű néhai *Neukircheni* Plébánusnak ki-végzésére, kinek vétke abból állott: hogy ki-tiltatván a' frantzia földről, vissza mérészelt oda térni. A' *Felső-Rajnai* Osztálybéli leg-gazdagabb Fami-

fiák között egy, ezen Szerentsétlennek a' Nemzettsége.

A' Kolóniák' helyre-állítására meg-kívántató költségeknek fundusául szükségesnek találta a' Direktórium, hogy a' Kolóniákbeli Nemzeti jószágok el-adattassanak; 's ezen tárgy eránt fel-tett Jelentését által is küldötte Febr. 2-dikánn, a' Törvényhozó-Test' Ifjabbik Tanáttsának.

A' *Toskánai* Nagy-Hertzegnek *Párisi* új Ministere, *Néri Orsini* Úr, Jan. 31-dikén közöntött bé a' Direktóriumnál. Két Direktóriális Tagoknak valamelly egésségbéli változások lévén, csak *Carnot*, *Letourneur*, és *Larévellere-Lepaux* ültek együtt. A' hét Ministerek körülöttök voltak, kik között a' Külső-dolgokra-ügyelő, vezette bé *Orsini* Urat, 's mutatta elő a' Direktóriumnak. — *Orsini* Úr, hosszasatska Beszédet mondott ez alkalmatossággal, a' mellyben bizonyította, hogy az ő előtte volt *Toskánai* Ministernek Gróf *Carlettinek* botránkoztató tselekedete, egészzen akarátja ellen esett a' *Toskánai* Nagy Hertzegnek. — *Letourneur* felelt mint akkori Elölülője a' Direktóriumnak, *Orsini* Úr' beszédjére. „A' mennyi erőt 's hatatóságot fog fordítani a' *Frantzia* Kormányfő — így szólott a' többek között *Letourneur* — a' Nemzeti Szabadság' és Magauraság' ellenségei ellen: szint annyi mértékben tarthatnak számat, az ő hozzája

igaz szívvel közelítendő Hatalmasságok, az ő jóakaróságára 's barátságára. “

„ Három vóltt konstituzzióális Püspökök — *Grégoire, Saurine, és Royer* — egy Papi Kerülő-levél formát tettek közön-ségessé nyomtatásban; mellyben minekutána elő adták, hogy a' *Fr. Nemzet'* fzerentséllenségeit, az Anyaszentegyház tudomán-nyának meg-vetése okozta réffzerént: méltatlanoknak hirdetik ki az ollyatén Egyhá-zi-fzemélyeket papi hívatallyokra, 's a' Híveknek bizodalokra, valakik meg-há-zasodtak, ámbár olly tzelből láttattak is azt tselekedni, hogy annak színe alatt el-kerüllyék az üldözéseket. — *Real* nevü Újságíró igen ki-kél ezen Hirdetmény el-lén, mellyet a' Nemzeti Hatalommal el-lenkező Hatalomtól származottnak mond — egy olly Hatalomtól származottnak, melly, — a' *Real' ki-fejezése szerént* — *Szent Jus* nevezet alatt magának tulajdo-nítja, hogy Törvényeket szabjon a' Nem-zet' egy részének. “

A' Papiros-pénzek' nyomására készít-tetett réz-táblák eránt el-vegezte a' Tör-vényhozó - Testnek mind két Tanáttsa, 's Törvénnyé tsinálta Jan. 30-dik és 31-dik napján, hogy azok Febr. 18-dik napján össze-töretessenek.

Az újjonnan verettetett ezüst-pénzek-nek, egyik oldalán szemléltetik egy tser-fa-koszorú, a' mellyen belől olvastatnak :

Cinq Francs (öt Szól) és *Republique Françoise* (Frantzia Közönséges-Társaság). A' más oldalon, Hercules öfze-fogja a' *Frantzia Közönséges-Társaság'* két Tulajdonságai' t. i. a' Szabadság' és Egyenlőség' Képeinek kezeiket. A' Körülírás ez: *Union et Force* (Eggyesség és Erő).

A' melly Újságírókat árestomba tétett a' Direktórium: ki-ereftette a' Törvényfzék.

Dupont de Némours nevű Tagjáról a' Törvényhozó-Test' öregebbik Tanátsának említettük, hogy ő volt egy a' leg-hatalmasabb ellenzői között azon Végzésnek, melly által az Ifjabb Tanáts megakarta fosztani a' Kiköltöztteknek Szüléiket jószágoknak annyi részétől, a' mennyi illetve volna ő utánnok Magzatjaikat, ha azok ki nem költöztek volna. Méltóknak ítéltük a' *Dupont'* szavaiból ezeket közleni: „Tegyük fel — *úgymond* — hogy egy Fíú veszteget; következésképpen adósságokat tsinál; egyszer az Attyához megy; 's kívánnya tőle nagy fennyen, hogy adja ki néki az ötet illető örökséget. Meg-bosszankodvann az Atya, illy vakmerő szemtelenségénn Fíának, el-küldi Azt maga elől, sőt el-tíltja jövendőre is az eleibe való mehetéstől. Ezt hallván az el-vásott Fíú, így szólhatna az Attyának: Jól van, én azt meg-tselekszem, hogy engem nem lát Kend Apa! többé: de majd

állítok én magam helyébe hatalmasabbat nállamnál, a' ki bizony, t. i. a' rettentő Nemzet, ki tudja venni Kendtől az én tölem meg-tagadott részt. Az Atyát illy meg-szoríttatása közben, függővé fogja tenni Fiától, a' természeti hajlandóság. Ugy de az efféle függés avagy nem forgatja e' fel a' jó nevelésnek egész fundamentumát?

A' Békeség erántt egy Munkátskát adott ki *Dupont de Némours* nyomtatásban, illy titulus alatt: *Premier cri de l'opinion publique sur la paix.* (A' Békeség eránt való köz-vélekedésnek első kiáltása) Midőn *Dupont* a' Hadtzélljáról szól: így fejezi ki magát a' többek között: „Szabadságért hartzoltunk; nem bosszúállásért: és bár akár mint illethessen bennünket a' mi Közönséges-Társaságunkhoz ragasztott újj Osztályokbéli Polgár-társasaink' sorsa: elébbvaló tartozik mindazáltal lenni előttünk a' régi *Frantzia*-Országbéli Pátriótáknak hafzna.“ — Kívánnya *Dupont* a' Direktóriumtól, hogy nyilatkoztassa ki azokat az illendő feltételeket, mellyek alatt meg-kínálta Békeséggel, a' *Frantzia* Közönséges-Társaság ellen egyesült Hatalmasságokat: mert ha olyanok, az az illendők voltak a' feltételek: illy esetben, *úgymond*, nem lesz szükség többé, revoluzionális Intézetekre; erőlte-

tett költsönökre; és tökéletlen követke-
zésü kényszerítésekre. A' meg-bántatott
Hazaért való bosszú-állásra; 's a' veszede-
lemben forgó Hazának meg-tartására ké-
szek lesznek a' Lakosok, mind vagyon-
nyokkal mind Személlyeikkel eszközül szol-
gálni. A' meg-unatkozást jelentő morgo-
lódások helyett bátorságra buzdító Dalok,
és haládatosságot nyilatkoztató kiáltozások
fognak hallattatni. Előbb meg kell mon-
dani: miben vagyon a' dolog? 's azután
szükség meg-hallani: mit ítél arról a' Köz-
vélekedés? mellyre, ha nem hallgat va-
lamelley Státus, kárát vályya.

Elegyes Tudósítások.

Rómából Jan. 29-dikén: — „Ki-nyit-
tatvánn a' Teátromok, hosszas ideig tar-
tott bé-zárattatások után; temérdek so-
kaság gyülekezett össze az első Operának
(énekes-játéknak) hallására, mellynek cím-
je: *Cesare in Egitto* (Czézár Egyiptom-
ban). Történetből valami tsekély gyúla-
dás esett a' Teátromban; de annál na-
gyobb volt a' kiáltozás: Ég! Ég! A' Nép
szinte törte magát: úgy omlott ki a' Teá-
tromból, a' főbb Uraságok pedig, kik köz-
zül való volt az *Anglus* Király' egyik Fia
is, még holmi egyetmássokat is p. o. kö-
pönyegjeket, kalapjokat, kardjokat 's a' t.
a' Néző-kamarákban (Lózsékban) hagy-
ták: csak hogy annál hamarább ki-szalad-

hassanak. Észre-vévén, hogy nints semmi nagy veszedelem: vissza-tértek Lózséjaikba: de már azokban nem találták többé: a' mit ott hagytak; mert a' Tolvajok, hafznát vették az alkalmatosságnak.

Eggy újj hafznos Könyv,
 mellynek *Weimarban* lezendő ki-nyomtatásáról biztatás tevődött a' múltt Januariusnak 10-dik napján. Következendő Tzikkelyekről való nyomos Előadások lesznek ezen Könyv' két nyóltzadformájú Kötetjének tárgyai, úgymint: 1.) A' Szegények eránt *Baváriában* tett újj Intézetekről. — 2.) A' Szegényekre nézve való közönséges Intézeteket mitsoda fundamentomon kell építeni minden Tartományokban. 3.) Az élés-módjáról, és különösen a' Szegények' élése módjáról. 4.) A' mind polgári, mind katonai öltözködés' módjáról. 5.) Mitsoda eszközök által lehet segíteni a' Szegényeken, Drágaság, és közönséges szükség' idejénn? 6.) A' tűz' melegségével való bánás, és a' fa-kímélés' módjáról. 7.) A' világosságról, és a' gyertyák, lámpások 's a' t. által való világosításnak leg-jobb és leg-óltsóbb módjáról. 8.) Külömbkülönbféle mesterséges, és gazdaság-béli Intézetekről, mellyek által a' lakó-házakat szebbekké, kellemetesebbekké, és egészségesebbekké lehet tsinálni. 9.) A' jó háztartásról, a' mennyibenn az, az el-ren-

deléstől 's el-intézéstől függ. 10.) A' házi-gazdálkodásról, avagy: miképpen élhessen valaki jól és kedvire, középízerű jövedelemmel?

Ezen nemes tárgyak, mellyek, most német nyelven jönnek világ' eleibe ki-jöttek vólt már *Londonban*, szép metzsett képekkel együtt: de apró darabokban és ánglus nyelvenn, illy titulus alatt: *Experimental Essays, political, economical, and philosophical, by Benjamin Count of Rumford F. R. S.* — A' tudós és Ember-társát-szerető Író t. i. Gróf *Rumford*, Feldmarsallieutenántja és Belső-Tanátsosa a' *Baváriai Választó-Hertzegnek*.

Költsönös Hódolás.

A' *Saxóniai Választó-Hertzogséghez* tartozó *Lausitz* nevű Markgráfságnak felső részében, *Königsbrück* Városát, tizen-négyszáz falukkal együtt birta vólt *Ehrenreich von Redern Sigmond Ferentz János* nevű Gróf: de ettől a' múltt esztendőben egy más Méltóság szerzette meg Azokat magának tsere által, kinek neve: *Graf Georg zu Münster und Meinhövel*. Ezenn Úrnak, 8-dik Décemberben hódoltak az említett újj jószágabéli Lakosok, kiknek esküvéssel való magok kötelezése után, egy valóságos Atyai Beszédet tartott a' Földes Úr, mellybenn hathatósann előadván a' maga Földes Úri kötelességeit

szintén úgy, mint Alattvalóíét, nem csak szentül fogadta, hogy Ő azokat minden igyekezettel fogja tellyesíteni: hanem még olly szabadságot is adott Alattvalóíinak: hogy ha Ő, meg szegné szent esküvését, mellyel önként hódolt Azok' boldogságának: bátran vissza-vehetik azok is önnön esküvésseket. „Én is alattok vagyok — *úgymond* — szintén úgy mint Ti, a' Tartomány' Törvényneinek; egy Bíránk vagyon, a' kinek igazságát én ellenem segítségül hívhattytok: és hogyha én kibíjhatnék ezenn Igazság alól, ha eszközök találhatnék tselekedeteim' undokságának el-takarására: ám legyen akkor a' ti általatok el-múlhatatlanúl leendő nagy meg-útáltatás az én sorsom, valamint ez a' sorsok mind Azoknak, kik meg-felejtkeznek kötelességeikről, és annyival nagyobb újálatot érdemlenek, a' mennyivel fellyebb emelte Őket az Isteni-gondviselés, és a' mennyivel több eszközök bizattattak Ő reájok, Mások' boldogítására. — Minekutánna Alattvalóíihoz közönségesen tartott Beszédjét végezte a' nemes szívű Gróf: még az után is intette különösen a' maga Cancelláriája' Tagjait, Tisztviselőit, a' Prédikátorokat, és a' Városi Magistrátust, hogy segítsék Őtet, fel-tételeinek tellyesítésében egyenes szívvel, és még e' felett, minden Alattvalóíinak osztogatott külön külön egy olly Irást, melly,

magában foglalja az Ő fogadásait. — Ezen fogadásoknak summája oda megy ki: hogy a' Gróf nem tsak maga nem fogja szorongatni önnön jofzága' Lakosait; hanem Más által se' engedi Azokat az Ő nevében szorongattatni. Mindent, a' ki bizodalommal járúl Ő hozzá: szelíd jósággal meg - fog hallgatni, és segíteni is ki-telhetőképven; a' mikor pedig egyébképven nem segítheti: vigasztalni; az Igazságot részre-hajlás nélkül fogja ki-szolgáltattatni: az olytán nyughatatlan főket, a' kiknek tzellya nem egyéb, hanem hogy, fő- és szívrontó tsábításaik 's lázzasztásaik által meg háboríthassák a' köz-tsendességet, érdemlett keménységgel meg - fogja büntettetni; nem vesztegeti Ő jövedelmeit soha is bujaságra; hanem, állapotjához képest való fzukségeinek ki-elégítése után, valami megmarad azokból, fordítja, Alattvalói' boldogságának munkálódására; minden e' végre tzelozó feltételt és szándékot örömet elő fog segíteni. A' Kereskedésnek és Szorgalmatosságnak virágoztatása; a' Kéz-mívességeknek és Fábrikáknak gyarapítása; a' Mezei-gazdaságnak jobb módú folytatására való serkengetés és útmutatás; a' Közjó minden eszközeinek fel-keresése; és különösen, az Oskoláknak megjobbítása: — mindenkori tárgyai lesznek az Ő foglalatoskodásának.

* * *
* * * * *

Híradás.

Egy nemesen gondolkodó, 's érző Hazánkfia, nagyobb mértékű tökéletessedésre kívánván segíteni Nemzetünknel a' mezei gazdaságot, hűsz aranyat tett fel jutalmúl Annak, a' ki leg-jobban meg-fogja fejteni ezt a' Kérdést:

Mint lehessen a' bé-vetett földekből 's kaszállókból, ki irtani, az azokban teremni szokott, és sok kárt okozó Földi, vagy Gyalog-bodzát, mellyet a' Deákok, Linneus szerént Sambucus ebulus nak; a' Németek pedig Attich nak neveznek?

Szükség, hogy a' Kérdés' Megfejtője, tselekedettel is meg-mutassa, a' midőn kívántatni fog, állításait. A' kik bé fognak botsátkozni a' Kérdésnek fundamentomos meg-fejtésébe: fel-küldhetik ki-dolgozott Munkájokat e' folyó esztendő' végéig a' Magyar-Hirmondó' Íróihoz, valamelly symbolum alatt: és azon symbolummal jegyes bé-petsételt levélke mellett, mellyben belől a' Munka Szerzőjének neve legyen fel-jegyezve. "

* * *

(A' Kiköltözött Frantzia Papok' Kérdésére adott feleletét a' Kabalának így kell olvasni:

Maternas VeLVtI pVLLos gaLLIna sVb aLas
CoLLIgt eXpVLsos gaLLIa Cara VIros.)